

JAN MAZUR

PROBLEMY BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO
LUDNOŚCI CHŁOPSKIEJ
W REJONACH GÓRSKICH I PODGÓRSKICH *

Autor omawia rolę budownictwa mieszkaniowego w przemianach społeczno-gospodarczych wsi krośnieńskiej. Materiał źródłowy ze 150 ankiet zebranych w gospodarstwach indywidualnych przeanalizowano w czterech układach odniesienia: grupy społeczno-zawodowe, grupy obszarowe gospodarstw, grupy wieku, wybrane gminy. Polepszenie sytuacji mieszkaniowej ludności chłopskiej należy traktować jako pierwszy i konieczny etap przeobrażeń społeczno-gospodarczych i kulturowych wsi.

I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Ocena poziomu budownictwa mieszkaniowego na wsi, jego przemian strukturalnych i kierunków dalszego rozwoju jest obecnie przedmiotem wielu dyskusji i dociekań naukowych. Mocno akcentuje się w nich motywacyjny charakter mieszkania, jego funkcji w zakresie rozwoju regionu jak również sposobu życia społeczności wiejskiej. Wynika to m.in. z faktu nienadążania budownictwa za potrzebami społecznymi, a w szczególności: trudnych warunków mieszkaniowych licznych grup ludności, szybko postępujących procesów dekapitalizacji mieszkań istniejących, dysproporcji regionalnych w poziomie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, dysproporcji w warunkach mieszkaniowych ludności zamieszkałej na wsi i w mieście, zróżnicowania warunków mieszkaniowych poszczególnych grup, warstw i klas społecznych.

* Badania przeprowadzono w problemie MR.II.18.4., temat: „Kierunki aktywizacji społeczno-ekonomicznej wsi woj. krośnieńskiego i nowosądeckiego”.

Problem mieszkaniowy na wsi można rozpatrywać w różnych aspektach: ekonomicznym, organizacyjnym, społecznym, przestrzennym i in. W niniejszym opracowaniu główną uwagę skupiono na roli budownictwa mieszkaniowego w przemianach społeczno-gospodarczych i kulturowych wsi, zmianach w charakterze budownictwa mieszkaniowego, jakości budynków mieszkalnych i potrzebach budownictwa mieszkaniowego na wsi krośnieńskiej.

Podstawowy materiał źródłowy stanowiły wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 1981 r. w pięciu celowo dobranych gminach (Doma radz, Jasło, Komańcza, Miejsce Piastowe, Zarszyn). Przy typowaniu tych jednostek administracyjnych uwzględniono m.in.: konfigurację terenu, warunki przyrodnicze i glebowe, gęstość zaludnienia, stopień rozwoju infrastruktury społeczno-bytowej i technicznej, strukturę obszarową gospodarstw chłopskich, poziom produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W badaniach uwzględniono wsie leżące w bezpośrednim sąsiedztwie miasta lub ośrodka gminnego jak i wsie oddalone. Ogółem badaniami objęto 150 użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych (głowy rodzin). Dobór gospodarstw w poszczególnych wsiach miał charakter losowy. Zebrany materiał analizowano w czterech układach odniesienia, a mianowicie:

1. W grupach społeczno-zawodowych (grupa „R” — rodziny, w których nikt nie pracuje poza gospodarstwem rolnym; grupa „Rz” — rodziny, z których poza gospodarstwem rolnym pracują zarobkowo członkowie rodziny; grupa „Rch” — chłopi-robotnicy, dwuzawodowcy — rodziny, z których poza gospodarstwem pracuje głowa rodziny).

2. W grupach obszarowych gospodarstw (<2, 2—5, 5—7, 7—10,) 10 ha).

3. W grupach wieku (do 40 lat, 40—50 lat, 50—60 lat, 60 lat i więcej).

4. W celowo dobranych gminach.

Złożoność problematyki budownictwa mieszkaniowego na wsi, a także trudności w realizacji przyjętych w tym zakresie programów działania przemawiają za równoczesnym wykorzystywaniem informacji uzyskanych za pośrednictwem statystyki masowej oraz materiałów pochodzących z badań empirycznych.

II. ROLA BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO W PRZEMIANACH SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH I KULTUROWYCH NA WSI

Mieszkanie — podobnie jak praca, jedzenie i odzież — zaspokaja jedną z podstawowych potrzeb człowieka, warunkuje poziom i rozwój dóbr trwałego użytku służących wyposażeniu mieszkań i organizacji gospodarstwa domowego oraz dóbr służących konsumpcji kulturalnej.

Poziom warunków i zakres potrzeb mieszkaniowych ma podstawowy wpływ zarówno na kształtowanie jakości życia jednostki, rodziny, społeczności wiejskiej, jak też rozwój jej aktywności społecznozawodowej [6].

Mieszkanie jest jednym z ważniejszych czynników motywacyjnych w działalności człowieka, miernikiem zamożności gospodarstwa, a tym samym elementem twórczym aspiracji i prestiżu gospodarującego. Odpowiednie warunki mieszkaniowe sprzyjają uruchomieniu zasobów pracy w procesie produkcji, podnoszeniu jej wydajności i pełniejszej regeneracji sił przez wypoczynek, a także idą w parze ze wzrostem kwalifikacji zawodowych.

Obok funkcji socjalnych czy produkcyjnych zabudowa jest również elementem krajobrazu, tworzy bowiem obraz wsi nadając mu odpowiedni charakter.

Budownictwo mieszkaniowe na wsi stanowi organiczną i ważną część krajowego programu. Wiejskie zasoby mieszkaniowe służą bowiem nie tylko ludności rolniczej, ale również pracownikom zatrudnionym w innych działach gospodarki narodowej. Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców wsi łączy się z wieloma innymi aktualnymi zagadnieniami, jak np. przestrzennym zagospodarowaniem kraju, racjonalnym zatrudnieniem siły roboczej, a nawet z zaopatrzeniem rynku i kształtowaniem postaw konsumentów.

Na skutek istnienia bariery mieszkaniowej nie jest możliwe dysponowanie w optymalny sposób siłą roboczą w skali całego kraju; są miejscowości, w których występują mobilne zasoby pracy i takie, gdzie ludzi do pracy brakuje. Tysiące ludzi traci czas i energię na męczące i kosztowne w skali społecznej dojazdy do pracy i do domu ze stratą dla siebie i dla swoich rodzin oraz gospodarki. Brak mieszkań opóźnia także procesy społecznego podziału pracy, specjalizacji w rolnictwie, co niewątpliwie wywiera istotny wpływ na produkcję żywności i wyżywienie społeczeństwa.

Ważną jest również rola budownictwa mieszkaniowego w kształtowaniu równowagi rynkowej. Nie ulega wątpliwości, iż zwiększenie budownictwa mieszkaniowego może absorbować, i to przez dłuższy okres znaczną część dochodów pieniężnych ludności. W ten sposób zmniejsza się popyt na wiele innych dóbr, w tym również takich, których produkcja wymaga importu surowców lub maszyn i aparatury, ewentualnie pociąga za sobą istotny wzrost nakładów inwestycyjnych.

Stwarzanie coraz lepszych warunków mieszkaniowych oraz wdrażanie atrakcyjnego modelu pracy i życia to istotne czynniki współczesnych przeobrażeń społeczno-gospodarczych i kulturowych w środowisku wiejskim. **Mogą one stanowić ważną płaszczyznę wyrównywania się poziomu życia i pracy ludności na wsi i w mieście.**

III. ZMIANY W CHARAKTERZE BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

W ostatnich kilkunastu latach wieś krośnieńska dość wyraźnie zmieniła swoje oblicze. Niemal całkowicie zniknęły stare i pokryte słomą dachy budynków mieszkalnych. Pojawiły się nowe z reguły murowane, przestronniejsze i funkcjonalne zabudowania mieszkalne [7].

Pomimo tych widocznych oznak proces poprawy warunków mieszkaniowych w poszczególnych latach był dość zróżnicowany. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że w województwie krośnieńskim nadal jeszcze znaczna część użytkowanych budynków mieszkalnych pochodzi sprzed 1918 roku bądź z lat 1919—1944 [1].

W latach 1945—1960 tak w kraju [10], jak i w badanym województwie (tab. 1) oddano do użytku niemal jedną trzecią część istniejących obecnie

Tabela 1 — Table 1

Procentowe zróżnicowanie okresu powstania obecnej substancji mieszkaniowej w badanych gospodarstwach indywidualnych woj. krośnieńskiego
Differentiation in percent of the period of origin of the existing substance of dwellings in the investigated private farms in the province of Krosno

Grupy społeczno-zawodowe Social and professional groups	Okres budowy Year of construction				
	do 1945	1945- -1950	1950- -1960	1960- -1970	1970- -1980
Grupa „R”	52,6	18,4	10,5	7,9	10,6
Grupa „Rz”	45,5	22,7	11,4	9,1	11,3
Grupa „Rch”	32,4	17,6	14,6	16,2	19,2
Średnio Mean	41,3	19,3	12,7	12,0	14,7

„R” — gospodarstwa czysto rolnicze — agriculture only.

„Rz” — poza gospodarstwem pracują członkowie rodziny — members of family work outside the farm.

„Rch” — poza gospodarstwem pracuje głowa rodziny — head of family works outside the farm.

zasobów budynków mieszkalnych na wsi. Wzniesiono wtedy jednak wiele budynków o małej wartości użytkowej, niskim standardzie i słabym wyposażeniu technicznym. Trzeba bowiem było szybko zaspokoić doraźne potrzeby. Często w badanym rejonie występowały uniwersalne budynki o mieszanym przeznaczeniu będące właściwie budynkami inwentarskimi z tymczasowym przeznaczeniem mieszkalnym. Po wzniesieniu budynku mieszkalnego o stałym charakterze przywracano mu funkcje gospodarcze.

Struktura budynków mieszkalnych według roku budowy wykazuje

duże zróżnicowanie regionalne. Szczególna sytuacja jest w gminach: Domaradz, Komańcza i Zarszyn, gdzie niemal połowa budynków mieszkalnych pochodzi sprzed 1945 r. Lepsza natomiast sytuacja w tym zakresie występuje w gminie Jasło i Miejsce Piastowe, gdzie tylko co trzeci budynek pochodzi z tego okresu. Przypuszczać można, że jest to uwarunkowane zróżnicowanym poziomem dochodów osiągniętych z pracy w gospodarstwie rolnym bądź też z pracy zarobkowej w gospodarce społecznej. Wskazuje na to m.in. fakt, iż w rodzinach czysto rolniczych ponad połowa budynków mieszkalnych wzniesiona była do 1945 roku, podczas gdy w rodzinach chłopów-robotników tylko jedna trzecia część.

Na jakość warunków mieszkaniowych szczególnie wrażliwa jest młodzież [2]. Często niski ich standard i długie oczekiwanie na samodzielne mieszkanie są przyczynami skłaniającymi ją do migracji stałej ze środowiska wiejskiego [4]. Wyniki badań w pewnym stopniu potwierdziły ten pogląd, w budynkach mieszkalnych bowiem wzniesionych do 1945 roku ponad dwukrotnie wyższy jest odsetek użytkowników w starszym wieku niż młodego pokolenia.

Analizując strukturę budynków mieszkalnych według roku budowy na uwagę zasługuje fakt dużego ich zróżnicowania w zależności od wielkości gospodarstwa.

Z reguły użytkownicy małych obszarowo gospodarstw rolnych (do 2 ha — chłopci-robotnicy) i większych powyżej 10 ha posiadają budynki mieszkalne wzniesione po 1945 r. Potwierdza to w pewnym stopniu powszechnie panującą opinię, iż czynnik dochodowy jest główną przesłanką skłaniającą ludność do podejmowania decyzji w zakresie inwestowania w pierwszej kolejności w budynki mieszkalne [3].

W odróżnieniu od sytuacji w kraju, podstawowe zasoby mieszkaniowe w woj. krośnieńskim znajdują się na wsi. Wynika to z faktu, iż duży odsetek osób związanych jest z tym środowiskiem poprzez miejsce zamieszkania (w Polsce około 40% ludności mieszka na wsi, w woj. krośnieńskim 70%). Fakt ten w pewnym stopniu miał wpływ na tempo budownictwa mieszkaniowego [8, 9]. Przyrost zasobów mieszkaniowych w latach 1970 do 1980 kształtował się przeciętnie rocznie w następującej wysokości:

	ogółem	miasto	wieś
Polska	2,12%	3,36%	0,49%
woj. krośnieńskie	1,75%	4,21%	0,78%

Istotnym wskaźnikiem charakteryzującym sytuację mieszkaniową na wsi i w mieście jest liczba oddanych do użytku mieszkań przypadających na 1000 zawartych małżeństw. W 1979 roku wskaźniki te kształtowały się następująco:

	ogółem	miasto	wieś
Polska	891	1174	452
woj. krośnieńskie	787	1315	529

Innym wskaźnikiem jest również liczba oddanych do użytku mieszkań

przypadających na 1000 mieszkańców. Dla 1979 roku obrazuje to poniższe zestawienie:

	ogółem	miasto	wieś
Polska	8,1	11,2	3,8
woj. krośnieńskie	6,4	11,6	4,1

Kolejnym wskaźnikiem charakteryzującym pośrednio potrzeby mieszkaniowe jest liczba gospodarstw domowych przypadających na 100 mieszkań. W 1980 roku wskaźniki te kształtowały się następująco:

	ogółem	miasto	wieś
Polska	115,3	116,3	113,6
woj. krośnieńskie	112,4	111,3	112,6

Z przeprowadzonych badań wynika, że zwłaszcza w latach siedemdziesiątych budownictwo mieszkaniowe na wsi stało się bardziej nowoczesne. Nowoczesność ta była niekiedy utożsamiana z naśladownictwem miejskich wzorów budownictwa jednorodzinne. Na ogół naśladownictwo ograniczało się do zewnętrznego wyglądu domów miejskich. Przeważnie tradycyjna funkcjonalność domu zostaje zachowana, ale wzbogaca się ją np. o urządzenia sanitarne.

Podkreślić tu jednak należy fakt, iż począwszy od 1978 r. obserwuje się zmniejszenie ilości oddanych do użytku mieszkań. Jeżeli 1978 r. przyjmą za 100%, to w 1980 r. liczba oddanych do użytku mieszkań zmniejszyła się przeciętnie o następujący procent:

	ogółem	miasto	wieś
Polska	25,6	26,7	21,5
woj. krośnieńskie	7,1	0,8	16,4

W tym okresie nastąpiło również ograniczenie budownictwa mieszkaniowego typowego dla regionów górskich i budownictwa we wsiach o funkcjach turystycznych.

IV. CHARAKTERYSTYKA ODDAWANYCH DO UŻYTKU MIESZKAŃ

Mieszkania ludności chłopskiej w woj. krośnieńskim charakteryzują się stosunkowo dużą powierzchnią użytkową, gdyż średnie mieszkanie miało w 1981 r. 63 m². Również w nowo wznoszonych budynkach mieszkania są coraz większe.

W latach 1975—1981 powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła przeciętnie o 5 m² i średnio wynosiła 89,4 m². Wśród oddanych w tym okresie mieszkań 16,7% miało powierzchnię do 60 m², 47,3% 60—70 m², a 36% powyżej 70 m².

Zwiększenie liczby dużych mieszkań oddawanych do użytku w ostatnich latach wyraźnie wpłynęło na poprawę wskaźnika obrazującego prze-

Tabela 2 — Table 2

Liczba osób przypadających na jedno mieszkanie w grupach
obszarowych badanych gospodarstw
Number of persons per dwelling in area groups
of investigated farms

Grupy społeczno-zawodowe Social and professional groups	Grupy obszarowe gospodarstw w ha Area groups of farms in ha					
	Total	<2	2—5	5—7	7—10	>10
Grupa „R”	4,53	4,16	4,68	4,72	4,93	4,16
Grupa „Rz”	4,54	4,13	4,27	4,53	4,84	4,93
Grupa „Rch”	4,47	4,08	4,52	4,56	4,98	4,21
Średnio Mean	4,51	4,11	4,49	4,59	4,93	4,41

Tabela 3 — Table 3

Przeciętna liczba osób przypadających na 1 izbę w badanych gospodarstwach
Mean number of persons per room in investigated farms

Grupy społeczno-zawodowe Social and professional groups	Grupy obszarowe gospodarstw w ha Area groups of farms in ha					
	Ogółem Total	<2	2—5	5—7	7—10	>10
Grupa „R”	1,22	1,30	1,38	1,28	1,20	1,01
Grupa „Rz”	1,19	1,21	1,12	1,29	1,15	1,14
Grupa „Rch”	1,06	1,05	1,13	1,20	1,11	1,00
Średnio Mean	1,16	1,14	1,18	1,24	1,16	1,01

Tabela 4 — Table 4

Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m²
w badanych gospodarstwach
Usable floor area per person (in sq.m) in investigated farms

Grupy społeczno-zawodowe Social and professional groups	Grupy obszarowe gospodarstw w ha Area groups of farms in ha					
	Ogółem Total	<2	2—5	5—7	7—10	>10
Grupa „R”	12,9	13,1	12,1	12,4	12,4	15,0
Grupa „Rz”	13,1	12,6	13,7	13,1	13,1	12,9
Grupa „Rch”	15,1	16,7	15,3	13,2	13,6	17,1
Średnio Mean	14,0	14,6	14,0	13,0	13,1	15,3

ciętną liczbę izb mieszkalnych przypadających na jedną rodzinę. Tak np. w 1981 r. cztery i więcej izb miało 42,7% rodzin, 3 izby — 32,6%, 2 izby — 22,0%, a 1 izbę — 2,7% rodzin.

Istotne zmiany nastąpiły również we wskaźnikach określających liczbę osób przypadających na jedno mieszkanie i jedną izbę oraz powierzchnię użytkową mieszkań przypadającą na jedną osobę (tab. 2—4).

Mimo znacznych osiągnięć w budownictwie mieszkaniowym na wsi krośnieńskiej pewna część ludności chłopskiej krytycznie ocenia swoje warunki mieszkaniowe. Tylko jedna trzecia część respondentów stwierdziła, że ich mieszkania są w dobrym stanie, około 50% uznało, że stan mieszkań jest średni, a blisko 13% określiło go jako zły i bardzo zły. W tej ostatniej grupie znaleźli się głównie respondenci starsi wiekiem jak również osoby z rodzin bez następców.

Analiza powyższych wskaźników i opinii pozwala na stwierdzenie, że sytuacja mieszkaniowa na wsi krośnieńskiej jest dość korzystna, szczególnie w niektórych gminach o znacznym udziale gospodarstw dwuzawodowych (Jasło) jak też i w gospodarstwach o wysokim poziomie produkcji rolnej (Miejsce Piastowe). Pomimo trudnych warunków, w jakich kontynuowano te inwestycje na wsi, przyrost zasobów mieszkaniowych w znacznym stopniu pokrył potrzeby mieszkaniowe wynikające z przyrostu naturalnego oraz procesów urbanizacji i industrializacji. W mniejszym natomiast stopniu zrealizowano cele społeczne w postaci ogólnej poprawy warunków mieszkaniowych.

V. POTRZEBY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

Przeprowadzone na terenie woj. krośnieńskiego badania ankietowe uwzględniały również informacje o zamierzeniach budowlanych. Dane te wskazują, że do 2000 roku budynki mieszkalne zamierza budować niemal jedna trzecia użytkowników indywidualnych gospodarstw chłopskich, przy czym ponad połowa z nich przewiduje rozpoczęcie inwestycji przed 1990 rokiem. Potrzeby ludności chłopskiej w tym zakresie, w zależności od grup społeczno-zawodowych, określonych miejscowości, wieku i obszaru gospodarstwa rolnego, są dość zróżnicowane. Na ogół ludność chłopska tym częściej wyraża chęć inwestowania, im posiada wcześniej wybudowany budynek mieszkalny [5].

Ważnym problemem dla ludności chłopskiej obok nowych inwestycji jest remont posiadanych budynków mieszkalnych. Do 2000 roku zamierza go przeprowadzić ponad 50% użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych.

W celu bliższego poznania problemów budownictwa mieszkaniowego na wsi do respondentów skierowano pytanie: „Jakie czynniki zdaniem Pana(i) ograniczają budownictwo mieszkaniowe na wsi w terenach górskich i podgórszych?” Pytanie to miało charakter otwarty. Respondenci stwierdzili, że ograniczenia te powodowane są najczęściej: brakiem zabezpieczenia materiałowego (83,2%), niedostatecznymi usługami budowlanymi (73,6%), obowiązującymi w rejonach górskich przepisami prawnymi (59,3%), brakiem uzbrojenia terenu (57,2%), posiadanymi zasobami pieniężnymi (46,3%) i dostępnością do kredytów bankowych (36,1%).

Część respondentów postulowała też stworzenie korzystniejszego systemu ulg dla ludności podejmującej inwestycje budowlane w terenach górskich. Niektórzy respondenci wskazywali, że wyżej wymienione przyczyny powodują nie tylko przedłużanie się okresu budowy czy też remontu budynków mieszkalnych, ale często mają decydujący wpływ na możliwość podejmowania inwestycji w gospodarstwach chłopskich.

VI. WNIOSKI

Przeprowadzone badania pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Warunki mieszkaniowe Podkarpacia, chociaż uległy w ostatnim okresie czasu istotnej poprawie, nadal są dość trudne. Występuje w tym zakresie duże zróżnicowanie regionalne. Znaczna część mieszkań jest nadmiernie zagęszczona. Wiele domów powstałych przed i tuż po drugiej wojnie światowej wymagać będzie w najbliższym czasie przebudowy i modernizacji.

2. W budownictwie mieszkaniowym na wsi coraz częściej stosowane są wzorce jednorodzinne budownictwa miejskiego. Wydaje się, że idea wyrównywania standardu mieszkaniowego w miastach i na wsi jest w swoich założeniach jak najbardziej słuszna. Znajdować jednak ona powinna swój wyraz w podnoszeniu jakości mieszkań wiejskich, głównie przez wyposażenie ich w instalacje i urządzenia sanitarne.

3. W rejonie Podkarpacia, zwłaszcza we wsiach aktywizujących się turystycznie, należy dążyć do tego, by w budownictwie mieszkaniowym gospodarstw rolnych uwzględnić pomieszczenia dla turystów. Byłby to najlepszy sposób zwiększenia bazy turystycznej. Odmiennie natomiast traktować należy budowę domów wypoczynkowych stanowiących własność mieszkańców miast.

4. Wraz z podnoszeniem poziomu życia na wsi i unowocześnianiem metod produkcji rolnej rosnać będzie znaczenie budownictwa mieszkaniowe-

go. Polepszanie sytuacji mieszkaniowej ludności chłopskiej powinno być traktowane jako pierwszy i konieczny etap przeobrażeń społeczno-gospodarczych i kulturowych wsi.

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Organizacji Handlu Wiejskiego w Rzeszowie
Akademii Rolniczej w Krakowie

LITERATURA

- [1] Andrzejewski A., *Sytuacja mieszkaniowa w Polsce w latach 1918—1974*, PWE, Warszawa 1977, ss. 323.
- [2] Czeczarda W., *Młode małżeństwo i mieszkanie. Potrzeby i ich zaspokojenie*, KiW, Warszawa 1978, ss. 214.
- [3] Ignar M., *Zmiany w materialnych i socjalnych warunkach bytu ludności rolniczej*, „Wieś i Rolnictwo”, nr 1, 1980 s. 7—30.
- [4] Kukuryka S., *Mieszkania — bariery i możliwości*, „Nowe Drogi”, nr 2, 1980, s. 65—73.
- [5] Mazur J., *Warunki mieszkaniowe a aktywność społeczno-zawodowa ludności wsi*, „Wieś Współczesna”, nr 7, 1981, s. 138—141.
- [6] Mazur J., Wiśniowska Cz., *Budownictwo mieszkaniowe na wsi krośnieńskiej*, „Wieś Współczesna”, nr 7, 1983, s. 98—106.
- [7] Nowicki J., *Jakościowe problemy programu mieszkaniowego*, „Nowe Drogi”, nr 11, 1977, s. 105—116.
- [8] *Rocznik Statystyczny GUS 1978, 1980, 1981*, GUS, Warszawa.
- [9] *Rocznik Statystyczny woj. krośnieńskiego 1981*, WUS, Krosno 1982.
- [10] Skąłuba Z. M., *Powojenne budownictwo mieszkaniowe na wsi*, „Wieś Współczesna”, nr 4, 1973, s. 124—130.

Jan Mazur

PROBLEMS OF BUILDING DWELLINGS FOR RURAL POPULATION IN MOUNTAIN AND FOOTHILL REGIONS

Summary

The housing conditions are one of the more important indices of the living standard of the farmers. In mountain and foothill regions, where nearly two thirds of the population live in villages, the standard of housing has a substantial influence

on individual and family development as well as on the formation of their social, professional, and cultural activity. The satisfying of housing needs is also connected with the problems of urbanization and spatial arrangement of such regions, with a rational engagement of labour, as well as with providing the market with goods and the formation of social attitudes of consumers.

Basing on his research the author asserts that — in spite of considerable and appreciable transformations — the process of improving the housing conditions of Carpathian villages progressed rather slowly. Many living-houses, especially those built in the years 1914—1945 as well as later, are not too functional; they need rebuilding and modernizing. This also pertains to buildings for resting and tourist purposes.

In mountain and foothill regions — together with the increase of the living standard in the country and a modernization of production methods — the importance of building of dwellings will increase. If changes in this regard will be rapid, the social, professional, and cultural activity of the rural population will increase all the more rapidly. This is an important occasion to equalize the standard of living and the conditions of work of the population of villages and towns.

Institute of Agricultural Economics and Organization of Rural Commerce, Rzeszów,
Agricultural University, Kraków

Я н М а з у р

ВОПРОСЫ ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАСЕЛЕНИЯ В ГОРНЫХ И ПРИГОРНЫХ РАЙОНАХ

Р е з ю м е

Жилищные вопросы являются одним из важнейших показателей уровня жизни сельского населения. В горных и предгорных районах, где почти две трети населения живёт в деревни, уровень жилищных условий имеет существенное влияние как на развитие личности, семьи, так и на формирование его общественно-профессиональной и культурной деятельности. Удовлетворение жилищных потребностей связано тоже с проблематикой урбанизации и территориального освоения этих регионов, а также со снабжением рынка и формированием общественной позиции потребителей.

На основании проведенных исследований следует констатировать, что несмотря на значительные и очевидные преобразования, процесс улучшения жилищных условий в прикарпатской деревни поступал довольно медленно. Многие жилые дома, построенные в особенности в 1914—1945 годы как и позднее, являются мало функциональными, требуют перестройки и модернизации. Относится это тоже к туристическому строительству и к домам отдыха.

В горных и предгорных районах наряду с ростом уровня жизни и модернизации методов производства будет значительно расти жилищное строительство. Чем скорее будут поступать перемены в этой области, тем быстрее будет расти общественно-профессиональная и культурная активность сельского населения. Это составляет существенный фактор выравнивания уровня жизни и условий труда в деревне и в городе.